

GÜLLÜBÜK
ÇOK İVEDİ

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Ankara

Sayı : B.15.O.APK.0.23.300- *1809*
Konu : Yazılı Soru Önergesi

20 KASIM 2001

17954

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : T.B.M.M. Başkanlığı'nın 20.11.2001 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/5101-12242/29176 sayılı yazısı.

İstanbul Milletvekili Sayın Zafer GÜLER'in tarafıma tevcih ettiği, 7/5101-12242 esas no.lu yazılı soru önergesi cevabı, T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99. Maddesi gereği hazırlanarak ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Zeki ÇAKAN
Bakan

EKLER :

EK-1 Önerge Cevabı (18 Sayfa)

DAĞITIM :

Gereği :
T.B.M.M. Bşk.

Bilgi :
Başbakanlık
Devlet Bakanlığı
(Sn. H. Hüsamettin ÖZKAN)

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN ZAFER GÜLER'İN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVABI
(7/5101-12242)**

Soru 1 :

Melen Suyu Projesi ve Alaçalı Barajı ile ilgili projesinde çok ciddi yanlışlıklar olduğu iddia edilmektedir. 02.11.2001 tarihinde Yeşilvadi, Üvezli ve Avcıkoru köyleri Danışma Komitesi tarafından Bakanlığınıza iletilen Alaçalı Barajı ile ilgili uyarılar doğru mudur?

Cevap 1:

Yeşilvadi, Üvezli ve Avcıkoru Köyleri Danışma Komitesi tarafından Bakanlığımıza, dolayısı ile DSİ Genel Müdürlüğü'ne (İçmesuyu Daire Başkanlığı) değişik kanallardan Alaçalı Barajı'nın yapılmasının ekonomik olmadığı, baraj yerine değişik alternatiflerin mevcut olduğu iletilmiştir.

Adı geçen köylerin Danışma Komitesi tarafından değişik kanallar aracılığı ile DSİ Genel Müdürlüğü'ne iletilen tüm dilekçe ve yazılar cevaplandırılmıştır. Ayrıca, 27.06.2001 tarihinde Şile'nin Üvezli Köyünde, Şile Kaymakamı Sayın Kenan ÖKTEN'in başkanlığında DSİ Genel Müdürlüğü üst düzey yöneticileri, Melen İş Ortaklığı'nın Proje Müdürü, ENVY A.Ş. temsilcileri (Yeniden Yerleşim Planının hazırlayıcısı), yöre halkı ve yetkililerin katılımı ile "Halkın Bilgilendirilmesi Toplantısı" yapılmıştır. Toplantıya, yaklaşık 160 kişi katılmış; ancak katılım formunu imzalamamışlar ve toplantının kayda alınmasını istemediklerini beyan etmişlerdir. Toplantının bazı bölümlerinin video kaydı yapılmıştır. Ancak, halkın itirazı dikkate alınarak tümü kayda alınamamıştır. Toplantıyı Şile Kaymakamı Kenan ÖKTEN yönetmiş ve toplantının amacını açıklayan bir açış konuşması yapmıştır.

Toplantının başlangıcında DSİ Genel Müdürlüğü, İçmesuyu ve Kanalizasyon Dairesi Başkanı Ali AYDIN, proje ile ilgili genel bilgi vermiş, detaylı teknik bilgi almak isteyen kişilerin toplantı salonunun yanında bulunan odada yer alan Teknik Masa'ya başvurarak bilgi alabileceklerini belirtmiştir. Toplantı sırasında Teknik Masa'ya 15 kişi gelerek bilgi almış, 30 civarında kişi de soru sormaksızın dökümanları incelemekle yetinmiştir. Bir kişi de, köyündeki mevcut içmesuyu sistemi ile ilgili talebini açıklayarak bu konuda yardımcı olunmasını istemiştir.

Ali AYDIN'dan sonra DSİ Genel Müdürlüğü Emlak ve Kamulaştırma Dairesi Başkanı Mümtaz Bayram kamulaştırma ile ilgili bilgi vermek üzere söz almıştır. Ancak söz alan köylüler, yeniden yerleşimi konuşmak istemediklerini, proje kapsamında Alaçalı Barajına seçeneğe olabilecek diğer formülasyonların incelendiğine inanmadıklarını söylemişlerdir. Ayrıca "baraj yapımına karşı olduklarını topluca ifade ettikleri ve projenin yanlış olduğunu beyan ettikleri takdirde JBIC'nin barajın yapımına izin vermeyeceğinin bilincinde olduklarını" ifade etmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu, genelde dinlemeyi ve bazı noktalarda söz alan konuşmacılara (6 kişi) destek vermeyi tercih etmişlerdir. Saat 12⁰⁰ civarında toplantıya ara verilmiş ve bu süre içerisinde yetkililer halkın sorunlarına köy kahvesinde yanıt vermişlerdir. Daha sonra köy kahvesinde toplantıya devam edilmiştir. Şile Kaymakamı Kenan ÖKTEN toplantının 2. bölümünün de açılışını yaparak, halka kamu yararı kavramını açıklamaya çalışmıştır. Kullandıkları elektriğin temin edildiği barajların yapımı için göl alanlarında kalan kişilerin yeniden iskana tabi tutulduğunu, yakın zamana kadar İstanbul'a 2,5-3 saatte ulaşabildiklerini ancak Alaçalı Barajı göl seviyesi üzerinden geçen yeni yolun yapımıyla bu sürenin 45 dakikaya indiğini ve bunun için yapılan kamulaştırmadan da etkilenenlerin olduğunu, ancak çok sayıda yurttaşa da fayda sağlandığını ve bu kavramın "kamu yararı" olarak isimlendirildiğini açıklamıştır (Yol, baraj gölü altında kalacağından DSİ Genel Müdürlüğü'nün talepleri dikkate alınarak, baraj göl alanı dışından geçen yeni yol öncelikle yatırım programına alınmış, halihazırda da işletmeye alınmıştır. Halk yeni yolun yapımının gerekçesini bilmektedir).

Daha sonra halktan iki kişi (toplantıda da görüş bildiren kişilerden ikisi) söz alarak, başka seçeneklerin dikkate alınmadığına inandıklarını, Melen İş Ortaklığı'nın baraj yapımından başka seçenekleri dikkate almadığına inandıklarını bu nedenle öncelikle seçeneklerin incelenmesini DSİ Genel Müdürlüğü'nden talep ettiklerini belirtmişlerdir .

Toplantının sonunda DSİ Genel Müdürü Mümtaz TURFAN söz alarak; diğer seçeneklerin dikkate alınıp alınmadığını kurum olarak yeniden gözden geçireceklerini (herhangi bir seçenek sayısından toplantı sırasında bahsedilmemiştir), kamunun ulusal ekonomiyi de dikkate alarak yatırım yapma zorunluluğunun bulunduğunu, ülkemizin sonsuz kaynağa ve zamana sahip olmadığını, kamu yararı gözetilerek yapılan yeniden yerleşimlerde halkın ekonomik kayıplarının telafi edildiğinin, ama manevi etkilerinin telafisinin güç olduğunun bilincinde olduklarını, hiçbir yurttaşın böyle bir durumla karşı

karşıya kalmak istemeyeceğini bildiklerini, ancak büyük çaplı projelerde bunun zorunlu olabileceğinin de hatırdta tutulması gerektiğini belirtmiştir.

Soru 2 :

Bu projede Alaçalı Barajının yapılması mutlaka gerekli midir?

Cevap 2:

Alaçalı Barajı'nın Melen Sistemi içerisinde yer alması detaylı araştırma ve titiz bir çalışma sonucudur.

İlk olarak 1991 yılında Büyük Melen Çayı, Melen Sistemi Aşama I. Fizibilite Raporu hazırlanmıştır. Daha sonra Alaçalı Barajı gibi yapılması yeniden iskana tabi olan projelere itirazlar olabileceğine, DSİ Genel Müdürlüğü tarafından dikkat çekilmiş ve Alaçalı Barajı'nın Melen Sistemi içerisinde kalması veya sistemden çıkarılması "Melen Sistemi Fizibilite İnceleme Raporu"nda detaylı olarak incelenmiş ve DSİ Genel Müdürlüğü'ne iletilmiştir. Bu rapor Kasım 1996 tarihinde DSİ Genel Müdürlüğü tarafından tasdik edilmiştir. Ayrıca yeniden düzenlenen II. Sözleşme Paketi de 13.12.1996 tarihinde DSİ Genel Müdürlüğü ve Japon Finans Kuruluşu JBIC tarafından uygun görülmüştür. Bundan sonra her sözleşme paketine ait uygulama projeleri ve ihale dokümanları hazırlanarak, biri hariç tüm sözleşme paketlerinin ihaleleri yapılmıştır. Enerji teminine ait sonuncu paket ise henüz ihale aşamasındadır. Alaçalı Barajı'nın seçilmesi aşamasında, söz konusu raporlarda dört seçenek irdelenmiş ve en ekonomik en optimum çözüm olarak Alaçalı Barajı'na karar verilmiştir.

Bu seçenekler;

- I- Alaçalı Barajı'nın Kuzeyinden Geçen Boru Hattı Seçeneği
- II- Alaçalı Barajı'nın Kuzeyinden Geçen Tünel seçeneği
- III- Sifon Seçeneği
- IV- Yeşildere Vadisi İçine Boru Döşenmesi Seçeneğidir.

Daha önce dağıtımli olarak çeşitli kurumlara iletilen seçeneklerin irdelenmesi ve mukayese çalışmalarını içeren yazı ek'te verilmektedir. Alaçalı Barajı Melen Sisteminin her şeyden önce güvenilir bir şekilde işletilmesini sağlayacaktır. Melen pompa istasyonundaki pompaların sabit debi ile çalışmasını da temin edecek ve arıtma tesisinin

günlük/haftalık talep değişikliklerine göre pompaların debilerinin sık sık ayarlanması sorununu ortadan kaldırarak, pompaların randımanlı ve sistemin güvenilir şekilde işletilmesini temin edecektir. Diğer taraftan deprem durumunda, elektrik kesintilerinde, pompalarda sorun olduğu durumlarda veya hatta arıza olması durumunda Alaçalı Barajı sisteminin çalışması için yedek depolamayı temin edecektir.

Soru 3 :

Eğer yanlış hesaplara bakılmaksızın ısrarla kamulaştırılmaya gidilmesi durumunda ülkemizin ekonomik koşulları ve o bölgede yaşayan yurttaşlarımızın durumları düşünülmü mü?

Cevap 3:

Alaçalı Barajı yapımı nedeniyle üç köy etkilenmektedir. Bunlar tamamı su altında kalan Yeşilvadi Köyü, kısmen su altında kalan Üvezli Köyü ile barajın mutlak koruma sınırı içinde kalan Avcıkoru Köyleridir.

DSİ Genel Müdürlüğü, söz konusu köylerin Alaçalı Barajı' nın yapılması kararı ile yeniden yerleşimin manevi etkilerinin telafisinin güç olduğunun bilincindedir. Bu amaçla, İstanbul İçmesuyu Projesi Melen Sistemi kapsamında yer alan Alaçalı Barajı göl alanında bulunan ve kamu yararı nedeniyle zorunlu olarak yeniden yerleşime tabii tutulacak olan Yeşilvadi, Üvezli ve Avcıkoru köylerinin, sosyal ve ekonomik açıdan bugünkü koşullarından daha iyi koşullar sağlamayı amaç edinen ve uluslararası kriterlere uygun bir "Yeniden Yerleşim Planı Yapımı" nı gündeme getirmiş ve söz konusu planın hazırlanması Envy Enerji ve Çevre Yatırımları A.Ş.'ye ihale edilmiştir. "Yeniden Yerleşim Planı" çalışmaları halen devam etmekte olup, yükümlü Firma tarafından bir ön rapor hazırlanmıştır.

Eylem Planı çalışması kapsamında tam sayım bazında anket çalışması yapılarak; halkın sosyal, ekonomik ve kültürel profilinin çıkarılması ve iskan tercihlerinin alınması yoluyla en uygun yeniden iskan çözümünün oluşturulması hedeflenmiştir.

Anket çalışmalarının yapıldığı Temmuz 2001 tarihinde toplam 195 hanede yaşayan kişi sayısı 718'dir. Bu nüfusun 236'sı Yeşilvadi, 368'i Üvezli ve 114'ü Avcıkoru Köyünde yaşamaktadır. Halkın %23.72'si emekli, %19.9'u ev hanımı, % 18'i serbest meslek sahibi

ve %17.7'si de çiftçi olduklarını beyan etmişlerdir. % 6.7'si 0-6 yaş, %11.5'i 7-14 yaş, % 13.2'si 15-22 yaş, % 10.4'ü 23-30 yaş, % 12.5'i 31-38 yaş, % 12.2'si 39-46 yaş, % 10'u 47-54 yaş, % 8.7'si 55-62 yaş, % 14.7'si 63 yaş ve üzeridir. Anket çalışmaları sırasında halk kendileri için bir avantaj olduğunu düşünerek sürekli olarak köyde yaşadığını belirtmiştir. Ancak çalışmaların ilerleyen aşamalarında köylülerin önemli bir bölümü, okulların açılması ile beraber İstanbul'a döneceklerini ve kendileri ile ne şekilde bağlantı kurulacağını sormuşlardır. Bu durumda, beyanların kontrol edilmesi, yeniden yerleşim eylem planı önerilerinin sağlıklı olması için dikkate alınmıştır. İlerleyen tarihlerde bu konunun üzerinde durulacaktır.

Odak grup görüşmeleri ve yüz yüze yapılan görüşmeler sonucunda halkın yeniden yerleşim ile ilgili taleplerinin şu şekilde olduğu görülmüştür.

- 1- Köylerinin mevki sınırları içine yeni bir yerleşim alanı,
- 2- Ormandan elde ettikleri hakların korunması,
- 3- Kamulaştırma bedellerinin zamanında ödenmesi,
- 4- Yeniden yerleşim için gerekli işlemlerin en kısa sürede tamamlanması,

Bu taleplerin yeniden yasal çerçevede değerlendirilmesi sonucunda "kendi köy sınırları içerisinde nakil" olarak isimlendirilen uygulamanın halkın taleplerine yanıt veren çözüm olduğu belirlenmiş ve çözümün bu çerçevede oluşturulması yönünde çalışmalara başlanmıştır.

Bu çerçevede köylülerin hakları;

-Sahip oldukları malların bedeli devlet tarafından kendilerine ödenecektir.

-Aynı sınırlar içinde yerleştirildiklerinden dolayı ormandaki haklarını kaybetmeyeceklerdir.

-Yeni yerleşim alanında alt yapısı tamamlanmış alanlara istekleri doğrultusunda ev yapmaları için düşük faizli ve uzun vadede geri ödemeli kredi temin edilecektir.

-Hayvancılık ve tarımla uğraşanlara destekleme kredisi ve eğitim imkanı tanınacaktır.

-Beceri kazanmak isteyenler için kurslar düzenlenecektir.

-Köyde mülk sahibi olmayanlar da bu yolla mülk edinebileceklerdir.

Köylerin mülkiye sınırları içerisinde, köylülerin önerdikleri alanları dikkate alarak, yeniden yerleşim alanlarının değerlendirilmesi ve yeniden yerleşimin gerçekleştirilmesi için oluşturulan kurumsal yapının çerçevesi aşağıda sunulduğu şekilde belirlenmiştir.

Kurumsal, yasal ve teknik çerçevede oluşturulan yeniden yerleşim yeri seçenekleri köylülere anlatılarak, köylülerin de uygun gördüğü çözümün benimsenmesine öncelik verilecektir.

“Yapılmasını istemiyorum ve proje yanlış dersem, baraja finansman sağlanamayacağından yapılmayacak. Bu çözümü tercih et” ve “projenin bağımsız müşavirler tarafından hazırlanması gerekirken bu projeyi DSİ Genel Müdürlüğü’nün müşaviri olan Melen İş Ortaklığı hazırladı. Böyle bir uygulama uluslararası platformda kabul görmez ve kandırılıyorsunuz.” şeklinde çeşitli çıkar odaklarının oluşturulduğu, baskının köylülerin üzerinden kaldırılması, yukarıdaki açıklamalara halkın katılımının sağlanması ve onların taleplerini özgürce ortaya koyabilmeleri açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda, DSİ Genel Müdürlüğü’nün Alaçalı Barajı’nın yapılmaması ve birim su maliyetini artıran bir çözüme gidilmesi durumunda yaklaşık 10 milyon kişinin, çok uzun yıllar boyunca bundan etkileneceği ve İstanbul’un su kesintisi ile karşılaşmasının ülke çapında ekonomik kayba neden olacağı yönündeki bilgilendirme çalışmalarının desteklenmesi de yeniden yerleşim eylem planı çalışmalarına önemli bir katkı olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak; DSİ Genel Müdürlüğü Melen sistemi içinde yer alan Alaçalı Barajı’nın yapımını uygun görmüş ve ihalesini gerçekleştirmiş bulunmaktadır. Japon Finans Kuruluşu JBIC, DSİ Genel Müdürlüğü’nden Alaçalı Barajı’ndan etkilenen halkın isteklerine göre yeniden yerleşim ve/veya kamulaştırma bedeli şeklinden hangisini tercih ettiklerinin saptanmasını ve “yeniden yerleşim” tercih edildiği takdirde, Yeniden Yerleşim Planı hazırlanmasını istemektedir. Kısaca, JBIC, barajdan etkilenen halkın tercihinin belirlenmesini arzu etmektedir. İnşaatına karar verilmiş ve kamu yararı kararı alınmış olan Alaçalı Barajı’nın inşaatına fiilen başlanabilmesi için yapılan işlem, halkın eğilimlerinin tespit amacını gütmektedir.

Eylem Planı çalışmaları, yükümlü firma tarafından henüz tamamlanmış olup, sonuç raporu DSİ Genel Müdürlüğü’ne iletilmemiştir.

Soru 4 :

Bu projede Alaçalı Barajı yapılmaz ve boru hattıyla taşıma gerçekleşirse ne kadar bir tasarruf söz konusudur?

Cevap 4:

Melen Sisteminin tüm aşamalarına hizmet edecek olan Alaçalı Barajı kendisine en yakın seçenek olan Yeşildere Vadisi boyunca döşenecek boru hattı ile yapılan mukayese neticesinde Alaçalı Barajı'nın çok daha düşük maliyeti olduğu görülmüştür. Söz konusu çalışma neticesinde ;

Alaçalı Barajı Seçeneği	19 500 000 \$
Boru Hattı Seçeneği	27 547 000 \$

olarak tespit edilmiştir. Tüm faktörler dikkate alındığında Alaçalı Barajı lehine 9 milyon \$ fark daha da artacaktır. Yapılan ekonomik ve teknik mukayese ek'te yer almaktadır.

Sonuç olarak; Alaçalı Barajı'nın sistemin içerisinde olması, projenin emniyetidir. Baraja alternatif diğer seçenekler de irdelenmiş ve Alaçalı Barajının en ekonomik çözüm olduğu tespit edilmiştir.

TC
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
İçmesuyu ve Kanalizasyon Dairesi Başkanlığı

Konu : Alaçalı Barajı
Sayı : 311-6-1-77/1546

Istanbul İçmesuyu Projesi Melen Sistemi kapsamında yapılacak olan Alaçalı Barajı hakkında yöre halkını bilgilendirmek için 27 Haziran 2001 tarihinde Şilenin Üvezli köyünde Şile Kaymakamı Sayın Kenan Örtün 'in başkanlığında yapılan toplantı sonrası Alaçalı Barajı ile ilgili proje seçeneklerinin DSİ 'ce bir daha gözden geçirilmesi hususunda ilke kararı alınmış idi. Bunun sonucu olarak yapılan çalışmaların bir özeti aşağıda sunulmaktadır.

16 Nisan 1996 tarihinde Büyük İstanbul İçmesuyu II. Merhale Projesi kapsamında Melen Sistemi Mühendislik ve Müşavirlik Hizmetleri'ni yürütmek üzere göreve başlayan Melen Ortak Girişim Grubu, ilk olarak 1991 yılında hazırlanmış olan Büyük Melen Çayı, Melen Sistemi Aşama I Fizibilite Raporu'nu gözden geçirmekle işe başlamıştır. Ortak Girişim Grubu (Müşavir), Alaçalı Barajı gibi yapılması yeniden iskana tabi olan projelere değişik kesimlerden itirazlar olabileceği hususunda DSİ tarafından kendisine yapılan ikazları da dikkate alarak, Alaçalı barajının Melen Sistemi içinde kalması veya sistemden çıkarılması hallerini hazırladığı "Melen Sistemi Fizibilite Etüdü İnceleme Raporu"nda detaylı olarak incelemiş ve rapor 9 Ağustos 1996 tarihinde tetkik ve tasdik için DSİ Genel Müdürlüğü'ne takdim edilmiştir.

Melen Müşavirlik ve Mühendislik Hizmetleri Ortak Girişim Grubu, Alaçalı barajının Melen Sistemi'ne temin edeceği faydaları dikkate alarak, 1991 Fizibilite Raporu'nda önerildiği şekilde, Alaçalı barajının Melen Sistemi'nde muhafaza edilmesini tavsiye etmiştir.

DSİ Genel Müdürlüğü, Alaçalı barajının sistem içinde kalmasına karar verilmesi üzerine, Melen Sistemi Fizibilite Etüdü İnceleme Raporu'nu 23 Kasım 1996 tarih ve 2547 sayılı yazı ile onaylamıştır. Bundan başka, yeniden düzenlenen 11 Sözleşme Paketi de 13 Aralık 1996 tarihinde DSİ'ce ve Japon finans kuruluşu JBIC tarafından uygun görülmüştür. Bundan sonra, her sözleşme paketine ait uygulama projeleri ve ihale dokümanları

hazırlanıp bir hariç tüm sözleşme paketlerinin ihaleleri yapılmıştır. Enerji teminine ait sonuncu paket ise henüz ihale aşamasındadır.

Aşağıdaki paragraflarda Alaçalı barajına karşı etüt edilen seçenekler ve Alaçalı Barajının tercih gerekçeleri özetlenmiştir.

1- Alaçalı Barajı Yerine Kuzeyden Geçecek Boru Hattı Seçeneği

Bu seçenekte, Alaçalı barajının yerine kuzeyden geçecek bir boru hattı incelenmiştir.

Önerilen bu seçenek Şile'de ikinci bir pompa istasyonu ve Yeşilvadi'nin sol sahilinden, yani Alaçalı rezervuarının kuzeyinden geçen bir boru hattını gerektirmektedir. Ancak bu seçenek irdelenirken aşağıdaki gerekler göz ardı edilmemelidir.

a) Pompa istasyonundan önce en az 138 000 m³ 'lük aktif hacmi olan bir depolama gereksinimini vardır.

b) Bu seçenekte, Melen Sisteminin DSI 'nin öngördüğü şekilde Ömerli rezervuarı ile ilişkilendirilmesinde büyük zorluklar vardır. Ruhsatlı taş ocakları dolayısı ile boru ile Ömerli'ye birleşim olarak dahilinde değildir. Ayrıca, dinamit patlatma etkisi ve taş ocaklarında erişilecek derinlik hakkında belirsizlik dolayısı ile tünelle Ömerli barajına ulaşmak olasılığı da pek bulunmamaktadır.

Melen sisteminde pompa istasyon sayısını 3'e çıkartan ve işletme arasında senkronize çalıştırmayı güçleştiren ve işletme masraflarını artıran bu sistem, yüksek maliyeti bir yana, teknik bakımdan uygun görülmemiştir. Kaldı ki Ömerli barajı ile bağlantıyı elimine eden bu seçenek Melen Sözleşmesi şartlarına da aykırıdır.

2- Alaçalı Barajı Yerine Kuzeyden Geçecek Tünel Seçeneği

Şile - Alaçalı tüneli geniş ağzından başlamak üzere Alaçalı gölünün kuzeyinden geçecek bu tünelin toplam uzunluğu 14 km'dir. Tünel 5,4 km, 4,1 km ve 4,5 km olmak üzere arada inşaat galerileri ile 3 tünel olarak inşa edilecektir (Yeşildere ve Avcıkırcu köyleri ve Ömerli birleşimi inşaat galerileri ile). Ancak bu tünelin üstündeki örtü kalınlığının sığ olması ve yörede gözlenen kil ocaklarındaki ayrışma derinliği dikkate alınarak, bu seçeneğin jeoteknik bakımdan teknik yapılabilirliğinin bulunmadığı anlaşılmıştır. Bu seçenek ayrıca inşaat süresini de uzatmaktadır.

3- Sifonlu Seçenek

Bu seçenekte, Şile - Alaçalı tüneli çıkışından sonra Alaçalı baraj eksenini yöresinde Yeşildere vadisini enine geçen bir boru hattı döşenerek ters sifonla karşı sahile geçilip tünele girilecektir. Ömerli rezervuana bağlantı için yaklaşık 9 200 m uzunlukta tünel açmak gerekecektir. Ayrıca 625 m uzunlukta çelik boru döşenecektir. İlave açılacak tünel uzunluğu 4 620 m'dir. 9 200 m tünel arada 1,5 km uzunlukta ve Yeşilvadi'ye çıkan inşaat galerisi açılmadıkça iki ağızdan inşa edilecektir. 625 m uzunluktaki boru maliyeti hariç 4 420 m uzunluktaki ilave tünelin maliyeti 27 milyon \$ civarındadır. Alaçalı'nın kamulaştırma dahil maliyeti ise 19,5 milyon \$'dır. Yukarıdaki tünel maliyetine, Melen'deki ilave pompaj yüksekliği nedeni ile artacak ekipman ve 138 000 m³ depolama maliyetleri de eklenmelidir.

Maliyet mukayesesi bir yana 9 200 m uzunluktaki tünelin Melen Projesi'nin öngörülen 44 aylık inşaat süresinde bitirilmesi mümkün değildir. Bu seçenek de Alaçalı barajı ile maliyet ve özellikle inşaat süresi yönünden rekabet edemeyeceği için detay arazi etütlerine girilmeden reddedilmiştir.

4- Yeşildere Vadisi İçinde Boru Döşenmesi Seçeneği

Teknik olarak yapılabilirlik, mali bakımdan mukayese edilebilirlik ve inşaat süresinin kısalığı yönlerinden Alaçalı barajı ile rekabet edebilir olan en cazip seçenek Yeşildere vadisi boyunca boru döşenmesidir. Bu boru hattı, Şile - Alaçalı tüneli çıkışından başlayarak Yeşildere vadisi boyunca Üvezli köyü girişinde ve yol kenarınca yer alan köylü satış sergisinin bulunduğu yerde başlayan Alaçalı - Ömerli tünel giriş ağzına kadar devam edecektir. Boru hattı uzunluğu 5,2 km olacaktır.

Boru hattının inşası için aşağıdaki işler yapılacaktır:

a) Yeşildere vadisi boyunca döşenecek üç boru için minimum 50 m genişlikte yer yer 70-80 m ve 5,2 km uzunlukta bir platform açılacaktır. Bazı yerlerde derin kazı şevleri oluşacağından vadinin doğal yapısı bozulacaktır.

b) Kamulaştırma genişliği 50 m'den az olmayacak ve yer yer 80-100 m genişliğe kadar çıkabilecektir. Vadi içindeki, özellikle bugünkü karayolu ile dere arasındaki evler de kamulaştırılacaktır. Kamulaştırma alanı olan 300 000 m²'nin (300 dönüm) tamamı şahıslara aittir. Boru döşense dahi, piknik alanları kamulaştırma alanı içinde kalmaktan kurtulamayacaktır. Alaçalı barajı göl alanında şahıslara ait arazinin alanı 808 000 m²'dir (808 dönüm).

c) Yeşildere'nin sularının ve taşkınlarının boru döşenmesine mani olmaması ve açılacak 50 m'lik platformun korunabilmesi için Yeşildere yatağı menderesler (kıvrımlar) kaldırımla suretiyle düzenlenecektir. Yani dere bir yapay kanal içine alınacaktır. Bu durumu yaratmak için vadideki ağaçlar hem dere yatağı düzenlenmesi hem de boru platformu için tamamen kesilecektir.

d) Birinci borunun inşasından 10 ve 20 yıl sonra, sırası ile 2'nci ve 3'üncü borular döşenecektir. Özet olarak her 10 yılda bir Yeşildere vadisinde inşaat yapılacaktır. Piknik sahaları kamulaştırılmış Yeşildere köyünde hala oturanlar kalırsa, bu insanlar her 10 yılda bir inşaat makinelerinin gürültüsü ve tozu ile karşılaşacaklardır.

e) Vadi içine boru döşendiği takdirde boru boyunca oluşacak hidrolik kayıpları telâfi etmek için Melen çayındaki Melen terfi deposunu 7 m yükseltmek gerekecektir. Ayrıca Melen pompa istasyonundaki pompaların karakteristikleri değişecek ve bu da halen ihale edilmiş olan 1 No 'lu sözleşme paketini etkileyecektir.

f) Alaçalı barajının sistemden çıkarılması halinde ya Melen terfi deposunun hacmi artırılıp 26 000 m³'ten 138 000 m³'e çıkarılacak; ya da Şile - Alaçalı tüneli girişinde 138 000 m³'lük bir depo inşa edilecektir. Boru hattı maliyeti ile Alaçalı maliyeti mukayesesinde boru hattının lehine olmak üzere - bu depo Melen terfi deposunda düşünülmüştür. Çünkü Melen terfi deposu da 7 m yüksekliğe alınacağından yeniden projelendirilecektir.

g) Elektrik kesintisi, boru anzası veya depremde boru hasarı gibi arızalarda tüketicilere kesintisiz su temini kredi kuruluşunun isteklerinden birisidir. Nitekim, 1996 yılında hazırlanan Fizibilite Etüdü İnceleme Raporu'nda da Alaçalı barajının sistemden çıkarılması durumu etüt edilmiş ve İstanbul halkının susuz kalmaması için arızalarda Cumhuriyet Anıtı Tesis'i'ni beslemek üzere Ömerli barajı rezervuarına bir pompa istasyonu kurulması öngörülmüştür. Bu pompa istasyonu, boru hattı maliyetini artırıcı bir unsurdur. Melen Sistemi'ni işletecek olan İSKİ boru hattının daha ucuz çıkması için Ömerli'de kurulacak pompa istasyonuna itiraz etmiştir (İSKİ yazısı 29.09.1996). Ancak, o zamanki Proje Müdürü Mr. O .Takahashi, Alaçalı barajsız halde dahi Melen Sistemi'nin işletme güvenilirliğinin devam ettiğini göstermek bakımından Ömerli'deki pompa istasyonunun şart olduğunu beyan edince, İSKİ yönetimi işletmede sorun çıkaracak olan Ömerli Pompa İstasyonu'nu kabul etmeyerek Alaçalı barajını tercih etmiştir. (23 Kasım 1996 - İSKİ'deki toplantı zaptı).

h) Melen Sistemi'nin tüm inşaat ve boru imalat sözleşme paketleri ihale edildiği için Alaçalı barajının sistemden çıkarılması ve yerine boru döşenmesi halinde olacak etkiler aşağıda gösterilmiştir:

i) Sözleşme Paketi No: 1 Üzerine Etki (Melen Pompa İstasyonu ve Terfi Sistemi)

- Melen pompaları yeniden projelendirilecektir ve pompa imalatçısı ilave bedel talebinde bulunacaktır.
- Melen terfi deposu 7 m yükseğe çekilince terfi hattındaki boru uzunluğu artacak; ilâve proje değişikliği gerekecektir.
- Melen terfi deposu yeniden projelendirilecek ve depo hacmi 26 000 m³'ten 138 000 m³'e çıkarılacaktır. 26 000 m³ depo için yüklenici teklifi 2,6 milyon dolardır.

ii) Sözleşme Paketi No:2 Üzerine Etki (Melen terfi deposu Kınıcılı Sırtı arası boru hattı)

Kararsız ve geçici akım hidrolöji yeniden etüt edilecek; gereken yerlerde boru hattında profil değişikliği yapılacaktır; Sakarya nehri geçişindeki çelik boruların et kalınlığının yeni hidrolik yüklere dayanıklı olup olmadığı kontrol edilecek; gerekirse çelik borunun et kalınlığı artırılacak veya takviye kuşakları yeniden projelendirilecektir (Sözleşme Paketi No 8: boru imalat müteahhidine olacak etki tahmin edilemiyor).

iii) Sözleşme Paketi No: 3 Üzerine Etki (Kınıcılı Sırtı ile Şile - Alaçalı Tüneli girişi arası boru hattı)

Alaçalı barajına giren ve çıkan tünelleri (boru döşense bile D= 4,5 m çaplı bu tüneller kalacaktır) çelik kaplamalı yapmamak için Sözleşme Paketi 3'ün sonunda, başka bir tarifte Şile - Alaçalı tünel girişinde, basınç düşürücü vanalar öngörülmüştür. Artma tesisine kadar mansaptaki tünel ve boruların gerektirdiği yükü sağlamak için bu vanalar yerleri değiştirilmek suretiyle daha üst kota (7 m daha yukarıya) yerleştirilecektir. Sistem hidrolöjisinin yeniden yapılacak etütlerine göre Paket 3'ün vanalarındaki en büyük tesis olan beton yapı yeniden projelendirilecek ve vanaların karakteristikleri ve çalışma biçimi (mode) yeniden belirlenecektir (SP 9 boru imalatçısı da etkilenecektir).

iv) Sözleşme Paketi No:4 Üzerine Etki (Alaçalı Barajı ve Su tünelleri)

Alaçalı barajı sistemden çıkarılıp da yerine boru döşenmesine karar verilirse boru hattının haritası alınacak; temel araştırması yapılacak ve bilâhare de projesi

hazırlanacaktır. İhale iptal edilmediği takdirde, sözleşme ile bağıtlı yüklenici ile fiyat üzerinde anlaşma yapılacaktır. Alaçalı barajı ile boru hattı maliyet mukayesesinde beher metre tül boru için, imalât dahil, boru hatlarında en düşük teklif olan 1825 3 alınmıştır. Bu birim fiyatın üzerindeki her türlü fiyat boru hattını daha da pahalılaştıracaktır. Daha pahalı olan ve işletme güvenliliğini zayıflatan boru hattının teknik olarak yapılabilirliğini kabul etmek de mümkün değildir.

5- Alaçalı Barajı

45 m yükseklikteki Alaçalı barajı, İstanbul halkına kesintisiz su sağlayacak ve Melen Sistemi'nin güvenilir olarak işletilmesini temin edecek bir depolama yapısıdır.

Alaçalı barajı, işletme sırasında İstanbul'a kesintisiz su temininde sağlayacağı yararlar bir yana (su kesildiği zaman iş yerlerinin çalışmamasının, evlerde su bulunmamasının ekonomik, sosyal ve psikolojik etkileri parasal olarak değerlendirilmediği halde), tüm incelenen alternatifler arasında en ekonomik çözüm olarak ortaya çıkmıştır. Halkın doğal afetlerde veya arızalarda kesintisiz su alabilmesi için su temin sistemlerine Alaçalı gibi ara depo yapılması tatbikatı başka yerlerde de bulunmaktadır.

ABD'nin Los Angeles şehrine ve Güney Kaliforniya'ya su sağlayan iki tünelli sistem, aktif San Andreas fayını (bizim Kuzeydoğu Anadolu fayı gibi) kesmektedir. Herhangi bir depremde tünellerin faylar boyunca oynamaları dikkate alınarak, su iletim sistemi bölünerek acil durumlar için araya bir baraj inşa edilmiştir (Alaçalı'ya benzer). Filipinler'in başşenri 10 milyonluk Manila'da da benzer bir sistem yapılmıştır. Kaliforniya'daki San Diego Su İdaresi deprem ve şiddetli kuraklık gibi doğal afetlerde acil su ihtiyacının karşılanabilmesini teminen su temin sistemi üzerinde 94 m yükseklikte ve sadece 29 milyon m³ su depolayacak bir ara baraj inşaatına başlamıştır.

Alaçalı barajı, Melen Sistemi'nin güvenilir bir şekilde işletilmesine katkıda bulunması yanında, 135 km uzunluktaki boru hattı boyunca oluşacak işletme aksaklıkları ve arızalara karşı, bu gibi arızalar giderilinceye kadar Cumhuriyet Anıtı Tesis'i'nin (dolayısı ile İstanbul'un) talep ettiği su miktarını kesintisiz sağlayacaktır. Alaçalı barajının sağlayacağı pek çok fayda arasından en önemlileri aşağıda özetlenmiştir.

5.1) Melen pompa istasyonunda serviste bulunan 5 pompadan birden fazlasının arıza yapması halinde, eksilen su miktarı Alaçalı barajından sağlanacaktır. Alaçalı'dan eksilen su yedek pompanın çalıştırılması ile giderilecektir.

5.2) Elektrik kesintileri sırasında Melen pompaları yeniden çalışıncaya kadar geçen süreye tahabül eden su miktarı Alaçalı rezervuarından temin edilecektir.

5.3) Boru hattında arıza veya patlama olduğu zaman, boru hattının tamir süresince Cumhuriyet Arıtma Tesisinin talep ettiği su Alaçalı barajından çekilecektir.

5.4) Alaçalı barajı Melen pompa istasyonundaki pompaların sabit debi ile çalışmasını da temin edecek ve arıtma tesisinin günlük, haftalık talep değişikliklerine göre pompaların debilerinin sık sık ayarlanması sorununu ortadan kaldırarak pompaların randımanlı ve sistemin güvenilir bir şekilde işletilmesini temin edecektir.

5.5) Alaçalı barajı Melen Sistemi'nin ileride inşa edilecek diğer borularına da hizmet edecektir.

Alaçalı Barajından Etkilenen Köyler:

Alaçalı barajı gölü altında kalacak araziler aşağıda özetlenmiştir.

(%61) 1 249 000 m² Orman Genel Müdürlüğü

(%18) 381 000 m² Şahıslara ait (köy sokakları dahil)

(%21) 427 000 m² Orman vasfını kaybetmiş olduğu için zilyetinde

olanlara satılmış (105 Parsel)

(%100) 2 057 000 m²: Toplam 2 057 dönüm (808 dönümü şahıslara aittir)

Üç köyde kamulaştırılacak alan 808 dönümdür.

Alaçalı barajından üç köy etkilenmektedir.

1. Avcıkoru Köyü

- Hiçbir ev su altında kalmıyor
- Kapaksız dolusavak dolayısı ile maksimum proje taşkınyından sadece yaklaşık 5 dönüm arazi etkileniyor. Taşkın mevsimi harici ekim yapılabilir.

2. Üvezli Köyü

- 62 ev su altında kalıyor (takriben toplamın üçte biri - toplam alan 75 dönüm)
- 191 dönüm arazi göl alanında kalıyor.

3. Yeşilvadi Köyü

- 84 ev ve köy sokakları dahil 306 dönüm arazi etkileniyor.
- 206 dönüm ekilebilir arazi su altında kalıyor.

6- Maliyet Mukayesesi

Alaçalı b̄arajı ile Yeşildere vadisi boyunca boru döşenmesi seçeneklerinin maliyetleri aşağıda verilmiştir.

<u>Alaçalı Barajı Maliyeti</u>	<u>ABD DOLARI (US\$)</u>
Baraj İnşaat Maliyeti	7 981 000 ¹⁴
Kamulaştırma (146 köy evi x 40 000\$)	5 840 000
808 218 m ² arazi x 4,5 \$ / m ²	3 637 000 ²¹
Resmi bina, telefon, hava hattı v.s'nin değiştirilmesi (altyapılar)	2 042 000
Toplam:	19 500 000 \$

¹⁴ Nakliyeler dahil müteahhit teklifi

²¹ DSİ şu ana kadar, Melen'de 2\$/m²'nin üzerinde kamulaştırma bedeli ödemedi

<u>Boru Hattı Maliyeti</u>	<u>ABD DOLARI (US\$)</u>
5,2 km boru hattı döşenmesi x 1 825 \$/m ² ²²	9 490 000
Kamulaştırma (evler dahil)	2.300 000
Dere ıslahı (boru inşası için)	500 000
Altyapı tesisleri değişikliği	400 000
Ömerli barajı gölünde Pompa istasyonu	5 600 000

Melen Tani Deposu hacminin artırılması

5 000 000

(138 000 m³ hacimli; 25 000 m³ için 2,8 milyon \$)

Ara Toplam 23 290 000 \$

10 yıl sonra döşenecek 3 m çaplı 2'inci borunun

bugünkü maliyet değeri

3 220 000

(%12 iskonto oranı - Alaçalı'nın aleyhine)

20 yıl sonra döşenecek 3 m çaplı 3'üncü borunun

bugünkü maliyet değeri (%12 iskonto oranı)

1 037 000

GENEL TOPLAM:

27 547 000 \$

² Alaçalı'nın aleyhine olmak üzere

³ Teklifler arasında en düşük birim boru maliyeti

Boru Hattındaki Diğer Maliyet Artışları

Melen pompalarında maliyet artışı

değerlendirilmedi

İlavé yıllık enerji gideri (7 m için)

değerlendirilmedi

2'nci ve 3'üncü boruda Ömerli Pompa

İstasyonu maliyeti

değerlendirilmedi

Değerlendirilmeyen bu maliyet artışları, boru hattının Alaçalı barajı ile maliyet mukayesesinde boru hattını daha da pahalılaştıracaktır. Sonuç olarak görülmüyor ki, Melen Sistemi'nin tüm aşamalanna hizmet edecek olan Alaçalı barajı, kendisine en yakın seçenek olan Yeşildere vadisi boyunca döşenecek borudan çok daha düşük maliyeti haizdir.

Tüm faktörler dikkate alındığı takdirde Alaçalı barajı lehine olan 9 milyon \$ fark daha da artacaktır. Alaçalı baraj gölünden sonraki 300 m'lik koruma alanının %90'ı orman arazisidir. Bu bakımdan mutlak koruma alanında şimdilik kamulaştırmaya gerek görülmemiştir.

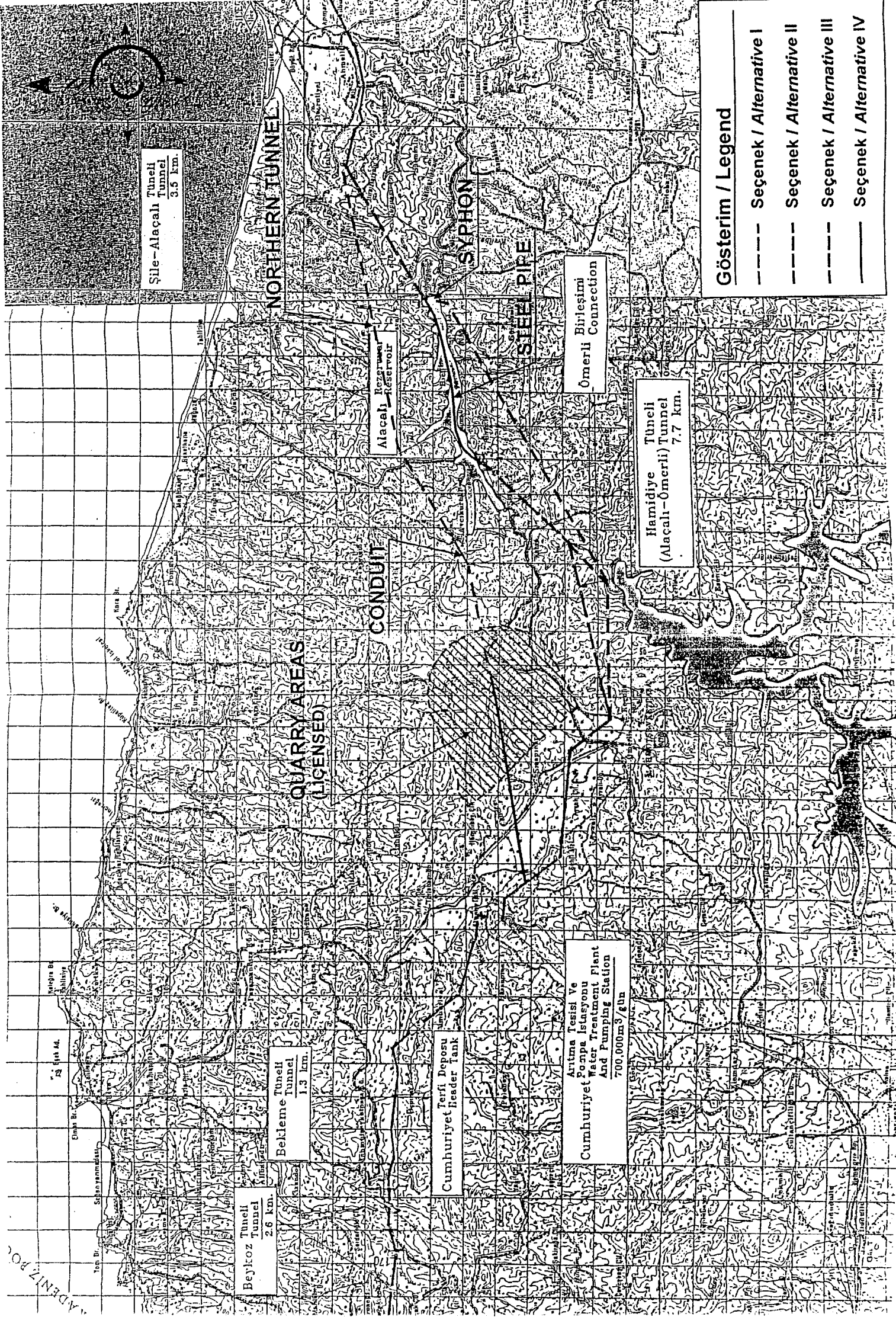
Sonuç olarak, DSİ Genel Müdürlüğü Melen Sistemi içinde yer alan Alaçalı barajının yapımını uygun görmüş ve halen ihalesini de gerçekleştirmiş bulunmaktadır. Japon Finans Kuruluşu JBIC, DSİ Genel Müdürlüğü'nden Alaçalı barajından etkilenen halkın isteklerine göre yeniden yerleşim ve/veya kamulaştırma bedeli şeklinden hangisini tercih ettiklerinin saptanmasını ve "Yeniden Yerleşim" tercih edildiği takdirde Yeniden Yerleşim Planı hazırlanmasını istemektedir. Kısaca JBIC, barajdan etkilenen halkın tercihinin belirlenmesini arzu etmektedir. İnşaatına karar verilmiş ve kamu Yararı Kararı alınmış olan Alaçalı barajının inşaatına fiilen başlanabilmesi için yapılan işlem, halkın eğilimlerinin tespit amacını gütmektedir. Bilgilerinizi ve gereğini arz ve rica ederim.

Prof. Dr. Doğan ALTINBİLEK
Genel Müdür

Dağıtım:

- İstanbul Valiliği
- Şile Kaymakamlığı
- Emlak ve Kamulaştırma Dairesi Başkanlığı
- DSİ XIV Bölge Müdürlüğü

Şile-Alaçalı Tüneli
Tüneli
3.5 km.

NORTHERN TUNNEL

Alaçalı Rezervuarı
Reservoir

SYPHON

STEEL PIPE

Ömerli Birleşim
Connection

Hamidiye Tüneli
(Alaçalı-Ömerli) Tüneli
7.7 km.

QUARRY AREAS
LICENSED

CONDUIT

Beykoz Tüneli
Tüneli
2.6 km.

Bekleme Tüneli
Tüneli
1.3 km.

Cumhuriyet Transfer Tank

Artıma Tesisi Ve
Cumhuriyet Pompa İstasyonu
Water Treatment Plant
And Pumping Station
700.000m³/gün

Gösterim / Legend

- Seçenek / Alternative I
- - - - - Seçenek / Alternative II
- Seçenek / Alternative III
- Seçenek / Alternative IV